

**Questiones spiritualis [con]iuiuij delicias preferentes,
super euangelijs tam de te[m]pore [quam] de sanctis**

Johannes <de Turrecremata>

Lyon, 18. Jan. 1509

D[omi]nica quarta post trinitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70506)

die dei nostri in quibus visitauit nos oriens ex alto. Maior etiam fuit in christo consensio. Maior etiam humani generis sublimitio. sicut illud ps. Quoniam eleuata est magnificentia tua super celos. Unde hoc intelligitur quod ad causam nostre penitentie. s. humani generis redemptionem. in qua maior est materia gaudij quam in omnibus alijs operibus dei. Secundo potest intelligi de peccatore quolibet penitentie. Tunc intelligitur quod angelus plus gaudet etc. quia gaudium est magis nouum siue quia habet aliam rationem gaudij in conuersione peccatoris quam non habet de permanentibus in iusticia. Vel quia peccator est feruentior frequenter quam iustus. unde hoc non refert ad omnes peccatores nec ad omnes iustos. sed ad peccatores feruidos post conuersionem et iustos tepescentes. In gregorio exemplificat. et beda in glosa. Maius est gaudium de peccatore quam de iusto stante. Et dicitur in bello illum militem plus diligit qui post fugam reuersus hostem fortiter premit. quam eum qui nunquam fugit nec unquam fortiter egit. (vt beatus i. p. q. xx. art. iij. ad. iij.) Et eodem modo est de peccatore post penitentiam uiriliter agente. et de iusto tepido in sua iusticia permanente. Ad rationes in oppositum. Ad primam respondetur quod non ideo angeli dicuntur plus gaudere de peccatore penitente quam de nonaginta

tanouez iustis. quia ipse melior sit quam nonagintanouem iusti. sed propter nouitatem rationis gaudij quam habent de inuentione siue conuersione peccatoris. quam non habent de alijs stantibus. unde dicitur maius gaudium. etc. quam si cut maius est gaudium de sanatione infirmi quam de conseruatione sani. Ad secundam respondetur quod dicuntur angeli plus gaudere de peccatore. quia penitens frequenter magis humilis et feruidus ac cautus resurgit. Ad tertiam respondetur sicut dictum est quod penitens plus diligitur. quia frequenter surgit magis feruens.

Mdomini ca quarta est euangelium Esto te misericordies etc. Luce. vi. Circa quod possunt disputari sequentes questiones. Prima. utrum misericordia ad quam hortamur sit maxima virtutum. Secunda. utrum licitum sit iudicare de alijs ex suspitione.

Quoniam questiones sic proceditur. Et videtur quod misericordia sit maxima virtutum. Prima ratio sic. Tanto aliqua virtus est melior quanto facit hominem deo similiozem. quia per hoc

q. iij

Dominica quarta post trinitatem.

est homo melior qui deo est simili-
lior. s; misericordia maxime fa-
cit hominem deo similiores. s; m.
euangeliz p̄sens. vbi dicit. Estote
misericordes sicut pater vester
misericors est. ergo misericor-
dia est maxima virtutū. ¶ Secūdo
sic maxime ad virtutē ptinet di-
uinus cultus. s; misericordia p̄-
ferē diuino cultui. s; illud osee
v. Misericordiā volo et non sa-
crificiū. ergo misericordia est
maxima virtus. ¶ Tertio sic. su-
per illud. s; ad Timoth. v. Pietas
autē ad omnia utilis est. dicit glo.
Ambrosij. Omnis summa disci-
pline christiane in misericordia
et pietate est. sed disciplina chri-
stiane religionis continet omnē
virtutem. ergo summa toti vir-
tutis in misericordia consistit.
¶ In oppositum est qd dicit apo-
stolus ad Col. iij. Eū dicit. Indui-
te vos sicut electi dei viscera mi-
sericordie. postea subdit. Sup-
omnia caritatē habere. ergo mi-
sericordia non est maxima virtu-
tum. ¶ Respondeo dicēdū. qd sim-
pliciter caritas qua vnimur deo
est potior virtus in nobis qm mi-
sericordia. misericordia autem
inter virtutes que ad proximum
pertinent potior est omni alia.
Pro quo notādum qd vt habet
h. ij. q. xxx. ar. iij. Aliqua virtus
est esse maxima dupliciter. vno
modo s; se. alio per compara-
nem ad habentes. Scdm se qui-
dem misericordie maxima est. p-
tinet enim ad misericordiam qd

alijs effundat. et plus est qd defe-
ctus aliorum subleuet. et hoc est
maxime superioris. Unde et mi-
sereri ponitur pprium deo. et in
hoc maxime eius omnipotentia
manifestatur. Sed quo ad habē-
tem. misericordia non est maxi-
ma. nisi ille qui h; sit maximus
qui nullum supra se habeat. sed
omnes sub se. Et enim qui supra
se habet aliquos. maius est et me-
lius cōiungi superiori qm supple-
re defectum inferioris. Et ideo
q̄tum ad hominem qui h; deus
superiora. caritas per quas vnimur
deo est potior qm misericordia. p-
quā defectus proximū supplet.
Sed inter omnes virtutes qd ad
proximum pertinent potissima
est misericordia. sicut etiam est
potioris actus. nam supple de-
fectus alterius in q̄tu huiusmo-
di superioris est et melioris. ¶ Ad
rationes in oppositū. ¶ Ad pri-
mam r̄sidentur qd per caritatē ma-
gis assimilatur deo qm per mi-
sericordiā. quoniam per carita-
tem assimilamur deo tanq̄ eius
affectum vnici. et ideo potior est
qm misericordia per quas assimi-
lamur deo s; similitudine ope-
rationis. ¶ Ad secundā respon-
detur. qd ratio bene procedit qd
preferatur exteriori sacrificio.
¶ Et ratio est. quia deum nō co-
limus per exteriora sacrificia et
munera propter ipsum. sed pro-
pter nos et propter primos. nos
enim indiget sacrificijs nostris
sed vult ea sibi offerri propter nos

stram, deuotionem ⁊ primorum
utilitatem. ⁊ ideo misericordia
qua subuenitur defectibus alio
rum est sacrificium ei magis ac
ceptum. vt pote propinquas. vti
litate primorum inducēs. fm
illud Heb. vii. Beneficētie ⁊ cō
munionis nolite obliuisci, talis
bus enim hostijs promeret de⁹.
¶ Ad tertiam respōdetur. negā
do consequentiam. Et ratio est.
quia licet summa christiane re
ligionis in misericordia consi
stat q̄tuz ad exteriora opera. in
terior tamen affectio caritatis
qua coniungimur deo prepōde
rat et dilectioni et misericordie
in proximos.

¶ **Secūda**
questionez sic
procedit. Et
videtur q̄ nō
sit illicitū iu
dicare aliquē
ex suspitione.

¶ **Primo** sic. Suspicio videtur
esse opinio incerta de aliquo ma
lo. Unde philosoph⁹ in. vii. Ethic.
ponit q̄ suspicio se habet ad ve
rum et falsum. sed de singulari
bus contingentib⁹ non potest ha
bere opinio nisi incerta. cū ergo
iudicium humanum sit circa hu
manos actus qui sunt in singu
laribus ⁊ contingentibus. vide
tur q̄ nullum iudicium licitum
esset si ex suspitione iudicare nō
liceret. ¶ **Secundo** sic. per iudi
cium illicitum fit aliqua iniuria

proximo. sed suspitio mala in so
la opinione hominis consistit. ⁊
sic non videtur ad iniuriam alte
rius pertinere. ergo suspitionis
iudicium non est illicitū. ¶ **Ter
tio**. si iudicium suspitionis sit il
licitum oportet q̄ ad iniusticiā
reducatur. qz iudiciuz est actus
iusticie. sed iniusticia ex suo ge
nere semper est peccatuz morta
le. ergo suspitionis iudiciū sem
per esset peccatum mortale si es
set illicitum. quod est falsum. qz
suspitiones vitare non possum⁹.
vt dicit glosa augustini sup illud
i. Corinth. iiii. Nolite ante tem
pus iudicare. ergo iudicium ex
suspitione non est illicituz. ¶ In
oppositum arguitur ex presenti
euāgelio in quo dicitur. Nolite
iudicare ⁊c. ¶ **Respondeo**. hic
sunt aliqua notanda. Primo q̄
aliquis potest iudicare malū de
primo multipliciter. Vno mos
do ex euidētia facti cum aliq̄s
iudicat homicidem. quia vidit
eum interficere homines. Et sic
est conclusio. q̄ sic iudicare nul
lum est peccatuz. Alio modo ex
signis euidētib⁹. vt si aliquis
iudicat aliquem fornicatorem.
quia vidit eum nudum cum nu
da. ⁊ sic similiter nullum est pec
catuz. Tertio ex signis leuib⁹.
Et hoc dicitur iudicare ex suspi
tiōe. Unde tullius dicit. Suspi
tio importat opinionem mali.
quando ex leuib⁹ indicijs pro
cedit. Et cōtingit ex tribus vt di
cit sanct⁹ thō. (ij. ij. q. lx. art. ij.)

Dominica quarta post trinitatem.

Uno quidem modo ex hoc quod aliquis in seipso malus est. et ex hoc ipse quasi conscius sue malicie facilliter de alijs malum opinatur. In illud Eccles. x. In via stultus ambulans cum ipse sit incipiens omnes stultos estimat. Alio modo prouenit ex hoc quod aliquis male afficitur ad alterum. cum enim quis contemnit vel odit aliquem aut irascitur aut inidet ei. ex leuibus signis opinatur malum de eo. quia unusquisque facilliter credit quod appetit. Tertio modo prouenit ex longa experientia. unde philosophus dicit. ij. rethorice. quod senes sunt maxime suspiciosi. quia multotiens experti sunt aliorum defectus. Prime autem due suspicionis cause manifeste pertinent ad peruersitatem affectus. Tertia vero causa diminuit rationem suspicionis. incipit ex experientia ad certitudinem proficit. que est contra rationem suspicionis. et ideo suspicio uicium quoddam importat. et quanto magis procedit suspitio. tanto magis est uiciosum. Est autem triplex gradus suspicionis. Primus est cum homo ex leuibus indicijs de bonitate alicuius dubitare incipit et hoc peccatum uentale est. leue. quia procedit ex humana infirmitate. sine qua uita ista non dicitur. et hoc non uocatur proprie iudicium sed suspitio. Secundus gradus est. quando ex talibus signis firmiter pro certo malicias alterius existimat siue

quod frater suus malus est. et hoc proprie dicitur iudicium. quia iudicium importat firmam sententiam. et hoc est peccatum mortale si malum quod indicat de fratre ex leuibus indicijs. sit de genere peccati mortalis. peccatum enim mortale est quod contrarietur caritati. quod antequam aliquis predicto modo iudicet fratrem suum est contra caritatem fraternam. Tertius gradus est quando ex leuibus signis non solum predicto modo indicat. sed etiam procedit ad punitionem fratris. sicut cuius iudex ex suspicionem procedit ad aliquem condemnandum. Et hoc est grauius. quia non solum est contra caritatem. sed etiam contra iusticiam et equitatem. Ad rationes in oppositum. Ad primam respondetur. negando consequentiam. Et ratio est. quia licet in humanis actibus non inueniatur tanta certitudo sicut in demonstratiuis est tamen aliqua certitudo sicut quod conuenit tali materie. puta cum aliquid per idoneos testes probatur. Ad secundam respondetur negando minorem. Dicimus enim quod ex hoc ipso quod aliquis malam opinionem habeat de aliquo sine causa sufficienti indebite condemnat eum. et ideo iniuriatur ei. Ad tertiam respondetur negando consequentiam. Et ratio est. quia iusticia iniusticia est circa actus extrinsecos. et sic iudicium suspitio sum directe ad iniusticiam pertinet

quando ad actum exteriorē p
cedit. et tunc est peccatum morta
le ut dictum est. Judicium autē
interius pertinet ad iusticiā fm
q̄ comparatur ad exteriorē iudi
cium ut actus interior ad exte
riorē. sicut concupiscētia ad for
nicationē. et ira ad homicidiū.

Domi
nica q̄nta est
euangeliuz.
Eū turba ir
ruerent in ie
sum et. Lu.
quinto. Et
ca quod pos
sūt hec dispu
tari. **P**ri

mo. vtrum ad summum pontifi
cem pertineāt cause maiores in
ecclesia. **S**ecundo. et truz retia
predicatiois cōueniant alijs pla
tis ecclie sine auctoritate pape.

D primā
questionē sic
proceditur. et
videtur q̄ nō
pertineāt ad
summum pō
tificem maio
res cause in
ecclia. **P**ri

mo sic. correctionem eorum qui
audire nolunt fratrem corrigē
tem christus remittit ecclesie.
Matt. xvij. Si peccauerit in te
frater tuus et. dic. ecclesie. s; cor
rectio talium est de maioribus
causis ergo sequitur q̄ maiores

cause pertineant etiam ecclesie
catholice. **S**ecundo sic. aposto
li alijs a christo etiam receperūt
spiritum sanctum cum petro. et
potestatem remittendi peccata.
Johānis. xx. Accipite spiritum
sanctum quozū remisistis pec
cata remittūtur eis. ergo etiam
pertinet iste cause maiores alijs
prelatis ecclesie q̄ succedūt apo
stolis. sicut summo pōtifici qui
succedit petro. **S**i in. c. in nouo
dis. xxj. scribitur q̄ ceteri aposto
li cum petro pari cōsortio hono
rem et potestatem receperūt. **I**n
oppositum est euangelium pre
sens. vbi solo petro dicit. Duc in al
tum. per qd̄ ut dicit glo. **A**mbro.
et **V**iero. in. c. Non turbas. xxij.
q. i. Et si alijs imperatur ut laxet
retia soli petro dicit. Duc in altum
i. in profundum disputationum.
p̄ quod datur intelligi maiores
causas petro esse dmissas. **R**ū
deo dicendum. q̄ ad summū pō
tificem pertinet determinatio et
diffinitio maiorum causarum in
ecclesia. **I**ta conclusio colligit.
Tū primo ex illo **E**xo. xvij. vbi
moysi dicitur et rex iudeoz fuit. si
cut papa xpianoz. fm illd̄ berna
di ad **E**ugenū. Tu es potestate
moyses. Deinde legitur **E**sto tu po
pulo i hisq̄ ad deū ptinet. ut ostē
das eis ceremonias et ritū colē
di deū. sicut ergo omnes q̄stiones
emergētes de lege et cultu dei re
seruabāt moysi determināde. ita
oia q̄ sunt fidei xpiane reseruat
romano pōtifici determinanda